

บทที่ 3

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมถึงเงื่อนไขและปัจจัยที่มีต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นำเสนอผลการวิจัย 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดเขาพระนိมและสภาพของชุมชนบ้านปากน้ำท่าทอง
2. รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 2.1 สร้างบรรยากาศการยอมรับของชุมชน
 - 2.2 การระดมความคิดเห็นเพื่อสำรวจความต้องการและหาแนวทางร่วมกัน
 - 2.3 การค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 2.4 การนำเสนอรูปแบบและการใช้รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 2.5 การสรุปและประเมินผล
3. ผลการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 3.1 ผลการดำเนินงานตามโครงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 3.2 ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง
 - 3.2.1 ระดับความพึงพอใจของแกนนำ
 - 3.2.2 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองและประชาชน
4. เงื่อนไขปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 4.1 เงื่อนไขปัจจัยที่ส่งเสริม
 - 4.2 เงื่อนไขปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดเขาพระนรินทร์และสภาพของชุมชนบ้านปากน้ำท่าทอง

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดเขาพระนรินทร์

โรงเรียนวัดเขาพระนรินทร์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จัดตั้งเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2483 จัดการศึกษา 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ขยายโอกาสทางการศึกษา) มีนักเรียนจำนวน 311 คน โดยแยกเป็นเพศชาย จำนวน 182 คน เพศหญิงจำนวน 149 คน มีครูในโรงเรียน จำนวน 16 คน และนักการจำนวน 1 คน ประวัติโรงเรียนวัดเขาพระนรินทร์

โรงเรียนวัดเขาพระนรินทร์ ตั้งอยู่ในชุมชน 7 หมู่บ้าน คือ บ้านปากน้ำท่าทอง บ้านหาดบน บ้านฝ้ายท่า บ้านในราม บ้านในห้วย บ้านคอนดุม และบ้านคอนล่าง ประชาชนมีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมงชายฝั่ง

โรงเรียนวัดเขาพระนรินทร์ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2482 ชื่อว่าโรงเรียนประชาบาลตำบลท่าทอง 3 (วัดเขาพระนรินทร์) โดยมีพระอธิการช้วน ถาวโร เจ้าอาวาสวัดเขาพระนรินทร์ นายวาทีน ศรีสุธรรม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลท่าทอง และนายบัน ดันหยง กำนันตำบลท่าทอง เป็นผู้ดำเนินการจัดสร้างอาคารเรียนชั่วคราวก่อน ในบริเวณวัดเขาพระนรินทร์ โดยมีนายเที้ยว ดีภู เป็นครูใหญ่คนแรก จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ชั้นเตรียมประถม ถึงชั้นประโยคประถมบริบูรณ์ ตามหลักสูตรและประมวลการสอนของการตรวจศึกษาธิการ พ.ศ. 2513 ทางราชการได้อนุญาต ให้เปิดถึงชั้นประถมปลาย โดยใช้อาคารเรียนของวัดเขาพระนรินทร์เป็นสถานที่เรียนชั่วคราว

พ.ศ. 2514 ได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียน แบบ 017 จำนวน 4 ห้องเรียน และประชาชนได้เสียสละเงินสมทบต่อเติมชั้นล่างอีก 4 ห้องเรียน ซึ่งย้ายสถานที่ก่อสร้างมาก่อนสร้างในบริเวณปัจจุบันนี้

พ.ศ. 2536 ประชาชนร่วมกันสร้างอาคารพละนันทนัยและอาคารวิทยาศาสตร์

พ.ศ. 2537 ทางราชการได้อนุญาตให้เปิดสอนตั้งแต่อนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

พ.ศ. 2538 ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน แบบ สปข. 105/29 จำนวน 4 ห้องเรียน

พ.ศ. 2539 ได้รับงบประมาณซ่อมแซมอาคารเรียน พร้อมทาสีอาคารเรียน แบบ 017 , ต่อเติมอาคารเรียน แบบ สปข. 105/29 จำนวน 4 ห้องเรียน , สร้างส้วมแบบ สปข. 601/26จำนวน 4 ที่นั่ง, ปรับปรุงห้องวิทยาศาสตร์, ห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องโสตทัศนศึกษา

พ.ศ. 2540 ประชาชนร่วมกันก่อสร้างอาคารห้องสมุด ขนาด 6 x 15 เมตร

พ.ศ. 2544 ได้รับงบประมาณก่อสร้างส้วม แบบ สปข. 601/26 จำนวน 4 ที่นั่ง
สภาพทางภูมิศาสตร์

โรงเรียนวัดเขาพระนัมตั้งอยู่ริมคลองท่าทอง ช่วงปากน้ำของคลองท่าทอง ไหล
ออกอ่าวไทย พื้นที่บริเวณ 2 ไร่ 10 งาน 19 ตารางวา ประกอบด้วยอาคารเรียน 2 หลัง ห้องเรียน
ทั้งหมด 16 ห้อง ใช้เป็นห้องเรียน 12 ห้อง ใช้เป็นห้องพิเศษ 4 ห้อง มีอาคารประกอบ 3 หลัง
ห้องส้วม 3 หลัง (โรงเรียนวัดเขาพระนัม, 2548 : 2)

สภาพทางเศรษฐกิจ

ตำบลท่าทองเป็นสถานที่อุดมสมบูรณ์ สภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ
หลายอย่าง เช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ หอยแครง หอยแมลงภู่ หอยนางรม ปลากระพง ฯลฯ จึงเป็น
มูลเหตุสำคัญที่ประชากรจากที่อื่นได้อพยพเข้าสู่ตำบลท่าทอง เพื่อตั้งรกรากถิ่นฐานบ้านช่อง
ประกอบอาชีพตามความถนัดและสนใจ ขณะที่ประชากรจากที่อื่นได้อพยพเข้าสู่บ้านปากน้ำท่า
ทองมากมายนี้เอง จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมา เช่น ปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหายาเสพติด ปัญหา
การทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางการเมือง และที่สำคัญที่สุดที่เป็นพื้นฐาน คือ การเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็ว ซึ่งประชากรในท้องถิ่น ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ผู้มีรายได้น้อยจึงเป็นภาระอีกเท่าตัว
จึงก่อให้เกิดประชาชน 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้มีฐานะเศรษฐกิจดี และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งปัญหาเหล่านี้
ย่อมมีอิทธิพลต่อชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งโรงเรียนด้วย

สภาพทางสังคม

สภาพทางสังคมในเขตบริการของโรงเรียนวัดเขาพระนัม รอบ ๆ บริเวณเป็นอาคารที่อยู่
อาศัย, แพร่รับซื้อกุ้ง หอย ปู ปลา โรงงานขนาดเล็ก และแหล่งทำการประมงชายฝั่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะ
เป็นกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจด้อยและปานกลาง มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

สภาพทางการเมือง

เมื่อพิจารณาโดยรวมจะเห็นว่าในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่มีประชากรส่วนใหญ่ให้การ
สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เกือบทุกด้าน ทั้งการบริหารงานบุคคล การจัดกิจกรรมทางการศึกษาและมี
ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้การบริหารงานบุคคลภายนอกของ
โรงเรียนเป็นไปด้วยความสะดวกเรียบร้อย ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นผลให้เกิด
ทัศนคติ ค่านิยม และพร้อมที่จะร่วมมือกันเสียสละในทุก ๆ ด้านเป็นอย่างดี
(โรงเรียนวัดเขาพระนัม, 2545 : 1-2)

ผลการประเมินสถานภาพของโรงเรียนวัดเขาพระนัม

จากการวิเคราะห์ ภารกิจ ผลผลิตหลักและประเมินสถานภาพของโรงเรียนวัดเขาพระนัม โดยบุคลากรของโรงเรียน เมื่อปีการศึกษา 2546 ผลสรุปได้ดังนี้

ด้านปัจจัยภายนอก มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพบว่าโรงเรียนวัดเขาพระนัมมีโอกาสมากกว่าอุปสรรค กล่าวคือชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ระดับการศึกษาและอัตราความรู้หนังสือของประชากรอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้ปกครองและผู้นำในท้องถิ่นให้ความสนับสนุนด้านการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างดี ประชาชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมดี นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับด้านอาชีพ ด้านอุปสรรค ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น ในชุมชนยังเป็นแหล่งอบายมุขและสิ่งเสพติดบ้างแต่ไม่มากนัก มีการย้ายถิ่นของผู้มีอาชีพรับจ้างที่เข้ามาทำงานในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนได้รับการศึกษาไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร ด้านเทคโนโลยีในชุมชนยังขาดเทคโนโลยีพื้นฐาน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลต่อค่านิยมในทางที่ไม่ดีต่อนักเรียน รายได้ของชุมชนขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การอบรมดูแลและการเอาใจใส่นักเรียนของผู้ปกครองมีเวลาน้อย

ด้านปัจจัยภายใน พบว่าโรงเรียนมีจุดแข็งมากกว่าจุดอ่อน กล่าวคือ ในด้านจุดแข็งของสถานศึกษา การจัดการบริหารของโรงเรียนมีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง เป็นการเอื้อให้บุคลากรจัดการเรียนการสอน และทำงานได้เต็มศักยภาพ บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ มีการศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ การบริหารงานเน้นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานของโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม สุขภาพกาย สุขภาพจิต อยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนจุดอ่อน เช่น การปฏิบัติงานบางอย่างไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ผลสัมฤทธิ์บางวิชาต่ำกว่าเกณฑ์ของโรงเรียน นักเรียนขาดทักษะการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ขาดบุคลากรบางสาขาทำให้นักเรียนขาดความชำนาญเฉพาะด้าน ขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ขาดการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ

กล่าวโดยภาพรวม สถานภาพของโรงเรียนมีปัจจัยที่เกื้อหนุนเป็นส่วนใหญ่ มีสถานภาพที่เข้มแข็งพร้อมที่จะพัฒนาขยายการบริการ

สภาพการณ์ ปัญหา อุปสรรค การพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมา

1. สภาพความยากจนของผู้ปกครองนักเรียน

ชุมชนต่าง ๆ ในเขตบริการของโรงเรียนวัดเขาพระนัม มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำมีรายได้ค่อนข้างน้อย ไม่เพียงพอแก่การดำรงชีวิตอย่าง

สะดวกสบาย แต่ต้องส่งบุตรหลานเข้าศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการศึกษา เครื่องแต่งกายรวมไปถึงสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลให้แก่บุตรหลาน ซึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าวทางโรงเรียนจึงต้องขอความอนุเคราะห์จากผู้มีจิตศรัทธา มอบทุนการศึกษา มอบวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาและอื่น ๆ อีกมากมายแต่ก็เป็นการช่วยเหลือเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

2. ขาดการนิเทศทางการศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

เนื่องจากบุคลากรทางการศึกษาที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศของสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะติดตามผลการพัฒนาการศึกษาให้ตรงเป้าหมายได้ ทำให้บุคลากรของโรงเรียนไม่ค่อยได้รับความรู้หรือได้รับการชี้แนะแนวทางการเรียนการสอนใหม่ ๆ ส่วนมากจะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามคู่มือและแผนการสอนที่มีอยู่

3. การให้ความร่วมมือกับกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ

ในฐานะที่โรงเรียนวัดเขาพระนิ่ม เป็นหน่วยย่อยหน่วยงานหนึ่งที่ต้องรับนโยบายการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมอื่น ๆ บุคคลที่เข้าไปมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมเหล่านั้นคือ ครู ทำให้บุคคลทางการศึกษาต้องสละเวลาในการอบรมสั่งสอนเด็กไปเป็นเวลาพอสมควร จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดำเนินไปต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. ขาดผู้สอนตรงตามวิชา/กลุ่มประสบการณ์

ในการจัดตารางเรียนโรงเรียนควรจะบรรจุผู้สอนตามวิชา/กลุ่มประสบการณ์ ที่ตนถนัดหรือศึกษามาเป็นกรณีพิเศษ แต่การปฏิบัติโดยทั่วไปโรงเรียนต้องบรรจุผู้สอนให้ครบตามเวลาที่กำหนด โดยไม่สามารถบรรจุตรงตามวิชา/กลุ่มประสบการณ์โดยทั่วไปได้ อันทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งโรงเรียนไม่มีครูผู้สนับสนุนการศึกษา ต้องนำครูที่มีความสนใจมาปฏิบัติหน้าที่แทน

5. ขาดสื่อการเรียนการสอน

ถึงแม้ว่าทางโรงเรียนจะเร่งรัดพัฒนาทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ตรงตามเป้าหมาย แต่โรงเรียนยังขาดบุคลากรที่จะมาเร่งผลิตสื่อการเรียนการสอนให้ทันกับความต้องการของครูแต่ละคน จึงเป็นปัญหาสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้

6. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป

ถึงแม้ทางโรงเรียนจะเร่งพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ตรงกับความต้องการโดยทั่วไป เพื่อมุ่งพัฒนาสมรรถภาพทางจิต เอื้อต่อระบบความเป็นอยู่ ระบบการเรียนการสอน

เพียงใดก็ตาม แต่สิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของเด็ก จึงทำให้เด็กได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์

1.2 ข้อมูลพื้นฐานและสภาพของบ้านปากน้ำท่าทอง

ประวัติความเป็นมา

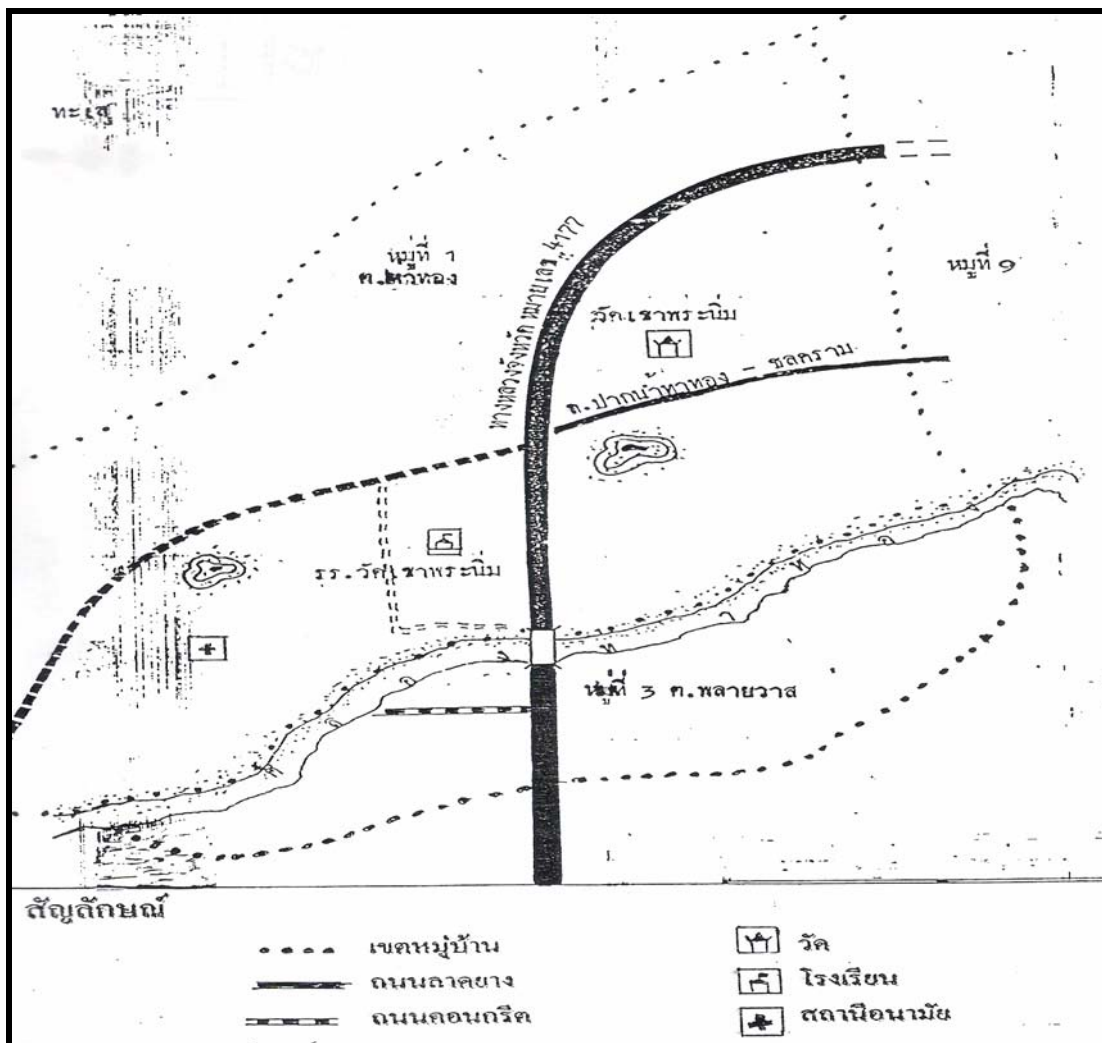
คำว่า “ตำบลท่าทอง” มาจากคำว่า “เมืองท่าทอง” ซึ่งในสมัยก่อนเมืองท่าทองมีความเจริญรุ่งเรืองมาก เพราะมีการค้าขายกับเมืองศรีรัฐนิคม เมืองไชยา และเมืองจีน ต่อมาเมืองท่าทองได้ย้ายมาตั้งที่บ้านสะทอน โดยมีแม่น้ำท่าทองไหลผ่าน ดังนั้นได้ชื่อว่าปากน้ำท่าทอง เป็นเพราะชุมชนบริเวณนี้มีที่ตั้งอยู่ปลายปากน้ำ จึงได้ชื่อปากน้ำท่าทอง (ปรีชา อัยยะวารกุล (สัมภาษณ์), 24 พฤศจิกายน 2548)

ที่ตั้ง

ชุมชนบ้านปากน้ำท่าทองตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในอำนาจการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าทอง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะห่างจากตัวอำเภอกาญจนดิษฐ์ 14 กิโลเมตร (วีระพงษ์ วตะภรณ์ (สัมภาษณ์), 24 พฤศจิกายน 2548)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อ่าวบ้านดอน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ 3 ตำบลพลาญวาส
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ 9 ตำบลท่าทอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อ่าวบ้านดอน

ดั่งภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แผนที่ชุมชนบ้านปากน้ำท่าทอง

สภาพทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

บ้านปากน้ำท่าทองมีประชากรทั้งหมด 981 คน เป็นผู้หญิง 499 คน ผู้ชาย 482 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือญาติที่มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

อาชีพและรายได้

เนื่องจากพื้นที่ล้อมรอบไปด้วยแม่น้ำและทะเล ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการประมง เช่น เลี้ยงหอยแครง หอยนางรม หอยแมลงภู่ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และทำสวน (ไม่ก็คัรวัวเรือน) รายได้เฉลี่ยประมาณ 10,000 บาท/เดือน/ครอบครัว (ปรีชา อัยยะวารากุล (สัมภาษณ์), 24 พฤศจิกายน 2548)

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เทคนิค
			คณะกรรมการ สถานศึกษาโรงเรียน จำนวน 9 คน สมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบลท่าทอง ผู้นำ ชุมชนและตัวแทน ผู้ประกอบการที่ยินดีเข้า ร่วมกิจกรรม จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน	
2. การสร้าง ความ ตระหนัก/ สำรวจความ ต้องการและ หาแนวทาง ร่วมกัน	1. เพื่อสร้าง ความตระหนัก ในการทำงาน แบบมีส่วนร่วม ของการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน 2. สำรวจ ปัญหา ความต้องการ และหาแนวทาง แก้ไข	4 มกราคม 2549 เวลา 12.30-16.30 ณ ห้องประชุม ร.ร.วัดเขาพระ น้อมผู้เข้าร่วม จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นตัวแทน จากโรงเรียนและ ชุมชน	1. จัดเวทีสร้างความ ตระหนักเกี่ยวกับการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน 2. ค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์ สภาพปัญหาพร้อมกัน และหาแนวทางแก้ไข	-AIC (ขั้น A) -ระดมสมอง -Mind Mapping -SWOT -Focus Group

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เทคนิค
3. การค้นหา รูปแบบการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน	1. เพื่อค้นหา รูปแบบการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน 2. เพื่อ แลกเปลี่ยน ความรู้ ประสบการณ์	13 มกราคม 2549 เวลา 12.30-16.30 ณ ห้องประชุม ร.ร.วัดเขาพระนันท ผู้เข้าร่วมจำนวน 41 คน ซึ่งเป็น ตัวแทนจาก โรงเรียน/ชุมชน และประชาชนที่ สนใจ	1. จัดเวทีระดม ความคิดเพื่อให้ ได้มาซึ่งรูปแบบการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน 2. แต่งตั้ง คณะกรรมการ รับผิดชอบแต่ละ กิจกรรม	-AIC (ขั้น I) -ระดมสมอง -Mind Mapping
4. การ นำเสนอและ การใช้รูปแบบ การเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน	1. เพื่อนำเสนอ รูปแบบการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน 2. จัดทำแผน และจัดทีมงาน ที่รับผิดชอบ	3 กุมภาพันธ์ 2549 เวลา 12.30-16.30 ณ ห้องประชุม ร.ร.วัดเขาพระนันท ผู้เข้าร่วมจำนวน 55 คน ซึ่งเป็น ตัวแทนจาก โรงเรียน/ชุมชน และประชาชนที่ สนใจ	1. จัดเวทีนำเสนอ รูปแบบการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนที่ได้มาจาก การระดมความคิด ครั้งที่ผ่านมาเพื่อขอ มติในที่ประชุมเพื่อ การดำเนินงาน ต่อไป 2. แต่งตั้ง คณะกรรมการ รับผิดชอบแต่ละ กิจกรรม	-AIC (ขั้น C) -Mind Mapping -ระดมสมอง

ตาราง 2 (ต่อ)

ชั้นที่	วัตถุประสงค์	วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เทคนิค
	3. ปฏิบัติตาม แผนปี การศึกษา 2548	กุมภาพันธ์ 2549 จนถึงปีการศึกษา 2548	3. ดำเนินกิจกรรม ปฏิบัติตามแผน ของปีการศึกษา 2548 โดยมี กิจกรรม 4 โครงการ คือ 1. โครงการ ประชาสัมพันธ์เสียง ตามสาย 2. โครงการจัดการ เรียนรู้ปัญหาสภาพ 3. โครงการวัน สำคัญทางศาสนา 4. โครงการร่วม ปลูกป่าชายเลน	
5. การสรุป และ ประเมินผล	1. เพื่อติดตาม และประเมินผล การเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน	11 เมษายน 2549 เวลา 12.30-16.30 ณ ห้องประชุม ร.ร.วัดเขาพระนันท ผู้เข้าร่วมจำนวน 25 คน ซึ่งเป็น ตัวแทนจาก โรงเรียน/ชุมชน	การสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์กลุ่ม แกนนำ และ สัมภาษณ์ผู้ที่ เกี่ยวข้อง ประเด็น ในการประเมินและ สรุปผลครั้งนี้ คือ ความพึงพอใจใน รูปแบบการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน สิ่งที่ได้จาก	-ระดมสมอง -Mind Mapping -สัมภาษณ์เป็น รายบุคคล

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เทคนิค
			การร่วมค้นหา รูปแบบการ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ โรงเรียนกับชุมชน และข้อเสนอแนะ และสิ่งที่ควร ปรับปรุง	

แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างบรรยากาศการยอมรับของชุมชน

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่ ได้รับทราบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้วิจัยจึงได้ไปประสานกับทางโรงเรียน คือติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างความคุ้นเคยและพูดคุยกันถึงเรื่องปัญหาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หลังจากนั้นโรงเรียนก็มีความเห็นร่วมกับผู้วิจัยที่จะศึกษารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในบริบทของชุมชนบ้านปากน้ำท่าทอง มีกิจกรรมในการสร้างความคุ้นเคย ทำความเข้าใจร่วมกัน สืบหาข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนและชุมชน เพื่อทำความรู้จักและสถานการณ์ของโรงเรียน ทำให้ได้เรียนรู้ความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ปัญหาความต้องการและศักยภาพของชุมชน รวมทั้งเป็นการเริ่มต้นดึงชุมชนเข้าสู่กระบวนการของการวิจัย และค้นหากลุ่มแกนนำที่มีความสนใจในการวิจัยซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน การได้มาของผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ในระดับแรกผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแกนนำโดยใช้หลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ 1) เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องและให้ความสนใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) เป็นบุคคลที่มาจากหลากหลายกลุ่ม หลากหลายองค์กรในชุมชน และ 3) ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลทุกเพศและทุกวัย ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เข้าร่วมประชุม ลำดับต่อมาผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และขอความคิดเห็นและการเสนอแนะจากตัวแทนของโรงเรียนและชุมชน ทำให้ได้บุคคลที่เข้าร่วมเวทีเพื่อค้นหาหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังตาราง 3

ตาราง 3 แกนนำผู้เข้าร่วมเวทีเพื่อค้นหาอุปสรรครูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผู้เข้าร่วมเวที	จำนวน	ร้อยละ
1. ตัวแทนจากโรงเรียน		
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	4
ครู	9	36
คณะกรรมการสถานศึกษา	7	28
2. ตัวแทนจากชุมชน		
ประธานอบต.	1	4
กำนัน	1	4
ผู้ใหญ่บ้าน	1	4
หัวหน้าสถานีอนามัย	1	4
ปราชญ์ชาวบ้าน	4	16
รวม	25	100

ขั้นที่ 2 การสร้างความตระหนักและระดมความคิดเพื่อสำรวจความต้องการและหาแนวทางร่วมกัน

การจัดเวทีประชุมระหว่างโรงเรียน ชุมชน มีขึ้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2549 ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างกว้าง ๆ ในส่วนของปัญหาการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แนวทางแก้ไข กิจกรรม สถานที่ในการทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะนำเสนอตามกิจกรรม ดังนี้

2.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนัก การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกัน โดยการ จัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจและร่วมกันระดมสมองประกอบด้วยตัวแทนจากภาคีต่าง ๆ 3 ฝ่าย ดังนี้

- ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนวัดเขาพระนิม จำนวน 10 คน
- คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน
- ภาคประชาชน จำนวน 6 คน (ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน)

เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2549 เวลา 12.30-16.30 น. มีการจัดประชุม ณ ห้องประชุม โรงเรียนวัดเขาพระนิม โดยการประชุมในครั้งนี้มีการประชุมร่วมกันระหว่างภาคีต่าง ๆ โดยพร้อมเพรียงกัน ทั้งนี้ในการประชุมมีเทคนิคในการประชุม ระดมความคิดสร้างสรรค์ (AIC) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา เพื่อรับทราบและทำความเข้าใจสภาพการณ์ร่วมกัน ซึ่งพบจุดอ่อนที่ควรแก้ไขเร่งด่วนคือ บุคลากรขาดความมั่นใจ และไม่มีแนวทางที่ปฏิบัติชัดเจน มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง มองโรงเรียนและชุมชนอยู่คนละส่วน ไม่เกี่ยวข้องกัน โรงเรียนให้ความสำคัญต่องานด้านนี้น้อยซึ่งกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นและสรุปสภาพงานเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนวัดเขาพระนิมที่ต้องการให้เกิดขึ้นคือ เป็นงานเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ดำเนินการเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน ผู้ปฏิบัติงานให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์แบบแนวราบและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

การประชุมในครั้งนี้มีการจดบันทึกและถ่ายภาพในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักฐาน และง่ายต่อการจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา สร้างความเป็นกันเองต่อชุมชนและให้ชุมชนทราบถึงเหตุที่ต้องทำวิจัยโดยแจ้งวัตถุประสงค์ให้ชุมชนทราบรวมทั้งร่วมกับชุมชนในการหาแนวทางแก้ปัญหาตั้งแต่กระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมติดตามประเมินผลร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันและเพื่อวางแผนและดำเนินการต่อไปจากการประชุมร่วมกันระหว่างภาคีต่าง ๆ สรุปปัญหาการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีสาเหตุมาจากทั้ง 2 ฝ่าย คือ โรงเรียนและชุมชน สรุปได้คือ คณะครูไม่ได้สร้างความคุ้นเคยอย่างเต็มที่กับชุมชน ชุมชนทำงานไม่มีเวลาและต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่ในครอบครัวมากทำให้ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา สาเหตุมาจากผู้ปกครองและประชาชนไม่ได้เข้าร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมอย่างเต็มที่ โรงเรียนขาดเทคโนโลยีที่สมัยใหม่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางและขาดการเอาใจใส่ดูแลด้านนี้ ชุมชนไม่ทราบการดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน การบริการชุมชนขาดการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การบริการเป็นที่ปรึกษาบางครั้งไม่เข้าร่วมประชุม ขาดการสนใจในการบริการ จากการสรุปและทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่โดยตรงและควรปรับเปลี่ยนวิธีการประชาสัมพันธ์แบบใหม่ เช่น การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน เพื่อให้ทราบข้อมูลของครอบครัวนักเรียนและในขณะที่เดียวกันก็เป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนไปในอีกด้วย

2.2 กิจกรรมการจัดเวที SWOT เพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็งของการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

-การจัดการบริหารของโรงเรียนมีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีการกระจายอำนาจ ปฏิบัติงานอย่างทั่วถึงเป็นการเอื้อให้บุคลากรจัดกระบวนการเรียนการสอนและทำงานได้เต็มศักยภาพ

-บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ มีการศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

-การบริหารงานเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานของโรงเรียน

-นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม สุขภาพกาย สุขภาพใจอยู่ในเกณฑ์ดี

จุดอ่อน

-การปฏิบัติงานบางอย่างไม่บรรลุตามเป้าหมายและนโยบายที่วางไว้

-ผลสัมฤทธิ์ในบางวิชาต่ำกว่าเกณฑ์ของโรงเรียน

-นักเรียนขาดทักษะการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

-ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้

-บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ทางด้านเทคโนโลยี

-ขาดบุคลากรบางสาขาทำให้นักเรียนขาดความชำนาญเฉพาะด้าน ขาดสื่อ อุปกรณ์ที่

ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน

โอกาส

-ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีพร้อม

-ระดับการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของประชากรอยู่ในเกณฑ์ดี

-ผู้ปกครองและผู้สนใจในท้องถิ่นให้ความสนับสนุนด้านการศึกษาของโรงเรียนอย่างดี

-ประชาชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมดี

-นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับด้านอาชีพ

อุปสรรค

-ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น

-ในชุมชนยังมีแหล่งอบายมุขและสิ่งเสพติดบ้างแต่ไม่มาก

-มีการย้ายถิ่นของผู้มีอาชีพรับจ้างที่เข้ามาทำงานในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนได้รับการศึกษาไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร

-ด้านเทคโนโลยีในชุมชนยังขาดเทคโนโลยีพื้นฐาน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลต่อค่านิยมในทางที่ไม่ดีต่อนักเรียน

-รายได้ของชุมชนขึ้นอยู่กับสิ่งแวดลอมทางธรรมชาติ

-การอบรมดูแลและการเอาใจใส่นักเรียนของผู้ปกครองมีน้อย

กล่าวโดยภาพรวมสถานภาพของโรงเรียนมีปัจจัยที่เกื้อหนุนเป็นส่วนใหญ่ มีสถานภาพที่เข้มแข็งพร้อมที่จะพัฒนาขยายการบริการ

2.3 กิจกรรมสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

นอกจากการประชุมระดมสมองแล้ว ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กับกลุ่มแกนนำและผู้ที่เกี่ยวข้องในวันที่ 27 มกราคม 2549 ประกอบด้วยตัวแทนจากโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักการภารโรง และตัวแทนจากชุมชน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าทอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทอง ผู้ปกครองและชาวบ้าน ซึ่งได้ผลการสนทนากลุ่มสรุปได้ดังนี้

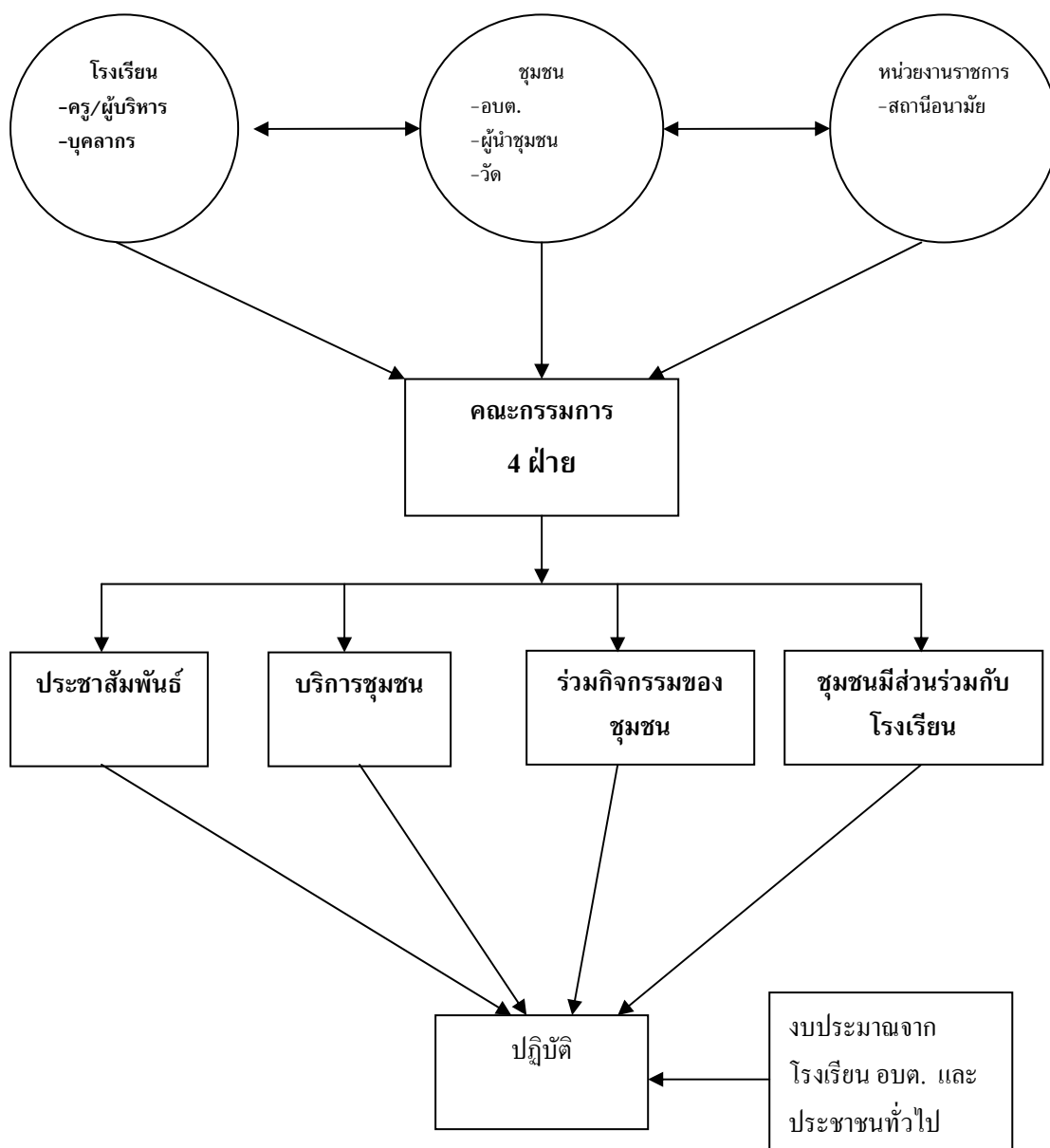
การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมา บุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญมากนัก จึงทำให้ประชาชนไม่ได้รับรู้ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนคือ การออกหนังสือเชิญผู้ปกครองประชุม ยิ่งยุคปัจจุบันแล้วต้องรับผิดชอบหน้าที่บทบาทกำหนดนโยบายให้ชัดเจน และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้เป็นแนวเดียวและทิศทางเดียวกัน และในขณะเดียวกันชุมชนก็ต้องให้ความสนใจ ให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาของลูกหลานอย่างจริงจัง ไม่ใช่ให้เป็นหน้าที่ของครูฝ่ายเดียวเหมือนอย่างที่เข้าใจมาตั้งแต่ก่อนว่าการศึกษาคือหน้าที่ของรัฐและครูในโรงเรียน

ขั้นที่ 3 การค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.1 จัดเวทีค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนขึ้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2549 เวลา 12.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนวัดเขาพระนัมม ผู้เข้าร่วมเวที ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและประชาชนที่สนใจ จำนวน 49 คน โดยเข้าประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน ในการประชุมครั้งนี้ และกลุ่มแกนนำเป็นผู้เสนอขั้นตอนและแนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยผู้วิจัยเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitator) พร้อมทั้งร่วมคิดรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจากการระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้มีข้อสรุป
ขั้นตอนการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนควรสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจในการทำงานร่วมกันระหว่าง
โรงเรียนและชุมชน
2. โรงเรียนร่วมกับผู้วิจัยสำรวจข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลที่
เอื้อต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. กำหนด จับประเด็นและจัดลำดับปัญหาที่จะพัฒนาการเสริมสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. ประชุมร่วมกัน คิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา หาแนวทางแก้ไขการเสริมสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
5. จัดตั้งคณะกรรมการการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใน
แต่ละกิจกรรม โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เช่น คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา องค์กร
บริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ สถานีนอนามัย วัดเขาพระนันทน์ ศาลเจ้า
มูลนิธิทองอุเท ที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดัง
ภาพประกอบ 6
6. ลงมือปฏิบัติร่วมกันตามแนวทางที่กำหนด
7. ร่วมกันกำกับ ติดตามผลที่ปฏิบัติแต่ละกิจกรรมของการเสริมสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
8. ประเมินผลร่วมกัน พร้อมทั้งปรับปรุงให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ
(ควรมีแบบประเมินของแต่ละกิจกรรมนอกจากการสังเกต สอบถาม)
9. เผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน
(จัดทำเอกสาร แผ่นพับ ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนแจกอยู่สม่ำเสมอ หรืออาจจะเป็นวันประชุมผู้ปกครอง)

ภาพประกอบ 6 แผนผังการจัดองค์กรการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

(รายละเอียดคำสั่งในภาคผนวก)

การดำเนินการในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมคั้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นอย่างดี สังกัดได้จากการซักถามซึ่งกันและกัน และบางครั้งยังมีประชาชนในชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในการคั้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมถึงการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกที่รับผิดชอบส่วนนั้น รับฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่เป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ถึงแม้จะมีอุปสรรคในด้านเวลาของสมาชิกที่ว่างไม่ตรงกัน หรือติดภารกิจอื่น ทำให้การประชุมล่าช้าไปบ้าง ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ทุกคนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้เกิดการรวมกลุ่มและความร่วมมือดังกล่าว

ขั้นที่ 4 การนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการใช้รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4.1 กิจกรรมการนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีขึ้นในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549 ณ ห้องประชุมโรงเรียนวัดเขาพระนัม ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นตัวแทนจากโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู ผู้นำชุมชนและประชาชนที่สนใจ จำนวน 51 คน โดยได้นำเสนอรูปแบบที่ได้จากการระดมความคิดของกลุ่มแกนนำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อพิจารณาและขอความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุง การประชุมครั้งนี้มีการประชุมร่วมกันระหว่างภาคีฝ่ายต่าง ๆ โดยพร้อมเพรียงกัน เทคนิคและกระบวนการที่ใช้ในการประชุมครั้งนี้ คือ การนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ได้มาจากการระดมความคิดครั้งที่ผ่านมา ให้ทุกฝ่ายช่วยกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบที่ได้มา ว่ามีความเห็นชอบหรือไม่ หรือมีอะไรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมให้ทุกฝ่ายช่วยกันแสดงความคิดเห็น สรุปผลทุกฝ่ายมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่ารูปแบบที่ได้มามีความเหมาะสม

4.2 กิจกรรมการกำหนดกลยุทธ์และโครงการการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์และคัดเลือกกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มแกนนำมีความเห็นร่วมกันว่าเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์และคัดเลือกกิจกรรมที่มีคุณลักษณะที่เอื้อให้เกิดความสัมพันธ์ จากการวิเคราะห์กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้วมีกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน กลุ่มแกนนำ

จึงพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อจัดทำปฏิทินการดำเนินงานกิจกรรม ที่จะใช้ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ปฏิทินการดำเนินงานกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ				ระยะเวลา ปฏิบัติงาน	ผู้รับ ผิดชอบ
		รวม	ค่า ตอบแทน	ใช้ สอย	วัสดุ		
	การประชาสัมพันธ์						
1	โครงการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย	3,000	-	-	3,000	ตลอดปีการศึกษา	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
2	โครงการส่งเสริมประชาธิปไตย	1,000	-	-	1,000	ตลอดปีการศึกษา	
3	โครงการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา	2,000	-	1,000	1,000	เดือนละครั้ง	
	การบริการชุมชน						
4	โครงการจัดการเรียนรู้ปฎิชีวาภาพ	5,000	-	-	5,000	3 มี.ค. 49	ฝ่ายการบริการชุมชน
5	โครงการให้บริการ อาคารสถานที่	1,000	-	-	1,000	ตลอดปีการศึกษา	
6	โครงการ อย. น้อย	3,000	-	1,000	2,000	มี.ย. 49	
	การให้โรงเรียนมีส่วนร่วมกับชุมชน						
7	โครงการวันสำคัญต่างๆ	1,000	-	-	1,000	10 ก.พ. 49	ฝ่ายโรงเรียนมีส่วนร่วมกับชุมชน
8	โครงการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ป้าชายเลน	6,000	-	1,000	5,000	ตลอดปีการศึกษา	
9	โครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน	1,000	-	-	1,000	ตลอดปีการศึกษา	
	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียน						
10	โครงการจัดแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2,000	-	1,000	1,000	ตลอดปีการศึกษา	ส่วนร่วมกับโรงเรียน
11	โครงการร่วมปลูกป่าชายเลน	1,000	-	-	1,000	11 เม.ย. 49	

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ				ระยะเวลาปฏิบัติงาน	ผู้รับผิดชอบ
		รวม	ค่าตอบแทน	ใช้สอย	วัสดุ		
	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียน						
12	โครงการให้ทุนการศึกษานักเรียน		-เงินบริจาค-			ตลอดปีการศึกษา	ฝ่าย ชุมชนมีส่วนร่วม ร่วมกับ โรงเรียน
13	โครงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน	1,000	-	-	3,000	ตลอดปีการศึกษา	
14	โครงการประชุมผู้ปกครอง	2,000	-	1,000	1,000	ภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง	
15	โครงการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน	1,000	-	-	1,000	ทำในช่วงเวลาทำ SWOT	

แต่เนื่องจากกิจกรรมที่จะดำเนินการในปีการศึกษา 2548 นี้มีระยะเวลาที่จำกัด กลุ่มแกนนำจึงตกลงพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ ที่จะใช้ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังนี้

1. กิจกรรมการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย
2. กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา (วันมาฆบูชา)
3. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผู้ชีวิภาพ
4. กิจกรรมร่วมปลูกป่าชายเลน

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ซึ่งตรงกับการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control-C) ตามกระบวนการระดมความคิดสร้างสรรค์ (AIC) โดยกลุ่มแกนนำได้นำเอากิจกรรมที่ร่วมกันวิเคราะห์มาจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ให้สอดคล้องกับสภาพของงานประจำที่ทำเป็นปกติ โดยการแบ่งผู้รับผิดชอบกิจกรรมแต่ละกิจกรรม และปฏิบัติตามแผนปีการศึกษา 2548

การนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนี้เป็นการนำเอารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ได้จากการจัดเวทีประชุมและการประชุมกลุ่มย่อยมานำเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบรายละเอียดของการดำเนินการและขั้นตอนอย่างละเอียด ซึ่งการนำเสนอรูปแบบนี้กลุ่มแกนนำที่เกี่ยวข้องและผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการนำเสนอ เนื่องจากกลุ่มแกนนำในการค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชนมีความเห็นตรงกันว่าครูและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความชำนาญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งกลุ่มแกนนำและผู้วิจัยมีความเห็นว่า เพื่อให้การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความยั่งยืนสืบไป ควรเพิ่มเติมในสิ่งต่อไปนี้

1. รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนควรมีผู้รับผิดชอบกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ และในแต่ละกลุ่มควรมีทั้งฝ่ายตัวแทนจากโรงเรียนและชุมชนในการดำเนินการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. ในแต่ละกิจกรรมควรมีให้เด็กนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สามารถที่จะสอดแทรกความรู้เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสรุปและประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จัดขึ้นหลังจากการค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2549 เวลา 13.30-16.45 น. ณ โรงอาหาร โรงเรียนวัดเขาพระนัมม โดยการประชุมในครั้งนี้มีการประชุมร่วมกันระหว่างกลุ่มแกนนำและผู้วิจัย ทั้งนี้ในการประชุมมีเทคนิคในการประชุมโดยการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มแกนนำ และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องประเด็นในการประเมินและสรุปผลครั้งนี้ คือ สิ่งที่ได้จากการร่วมค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และข้อเสนอแนะหรือสิ่งที่ควรปรับปรุง สรุปได้ดังนี้

1.5.1 สิ่งที่ได้จากการร่วมค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สิ่งที่กลุ่มแกนนำได้จากการร่วมค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีดังนี้

- ก. ความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์
- ข. การเรียนรู้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น การวางแผน การประสานงาน และทำให้กล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น
- ค. ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน

ง. ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น
เนื่องจากการพบปะพูดคุย และร่วมกันทำงานมากขึ้น

1.5.2 ข้อเสนอแนะหรือสิ่งที่ควรปรับปรุง

จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มแกนนำ พบว่ามีข้อเสนอแนะและสิ่งที่ควรปรับปรุง ดังต่อไปนี้

ก. ควรให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากยิ่งขึ้น

ข. ควรมีกิจกรรมในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการตามปฏิทินที่วางแผนไว้

ค. กลุ่มแกนนำ ผู้ปกครองและประชาชนควรเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในการดำเนินงานเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ง. ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจังและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และดำเนินการแก้ไขในลำดับต่อไป

3. ผลการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.1 ผลการดำเนินงานตาม โครงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ในปีการศึกษา 2548 มีการดำเนินงานตามโครงการของแต่ละฝ่าย ดังนี้คือ ฝ่ายประชาสัมพันธ์จัดทำโครงการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ฝ่ายบริการชุมชนจัดทำโครงการวันสำคัญทางศาสนา ฝ่ายโรงเรียนมีส่วนร่วมกับชุมชนจัดทำโครงการจัดการเรียนรู้ปฎิชีวิภาพ ฝ่ายชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจัดทำโครงการร่วมปลูกป่าชายเลน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 ผลการดำเนินงานตาม โครงการการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ได้มีการกระจายเสียงตามสายเพื่อการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ ตลอดจนการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การเข้าร่วมประชุมกับชุมชนทุกเดือน การเชิญชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมวันสำคัญ วันปัจฉิมนิเทศ เป็นต้น ก่อนการทำวิจัยได้ทำการประชุมเพื่อหาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนจากการระดมความคิดของผู้เข้าร่วมประชุมย่อยได้สรุปว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนยังไม่ดี ซึ่งมี

สาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ ไม่ทราบว่าการจัดการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนมีอะไรบ้าง จึงทำให้งานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เสียงตามสายไม่ได้ยินทั่วทั้งชุมชน รวมทั้งเสนอแนวคิดให้ร่วมกันกำหนดกิจกรรม ที่ประชุมมีมติให้ดำเนินโครงการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายที่โรงเรียนจัดผ่านเครื่องกระจายเสียงประจำหมู่บ้าน เพราะที่ผ่านมามีเสียงตามสายของโรงเรียนมีคุณภาพของเสียงไม่ชัดเจนมากนักและการกระจายของเสียงก็เป็นเพียงระยะใกล้ ๆ ทำให้ผู้ปกครองหรือประชาชนที่อยู่ไกลไม่ได้ยินหรือรับฟังข่าวสารไม่ชัดเจน

ผลจากการมีมติดังกล่าวแล้วได้ดำเนินการเสียงตามสายในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 จนถึงปีการศึกษา 2548 โรงเรียนได้เปิดบริการการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายแก่ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป แต่ปรากฏว่ากำลังขยายเครื่องเสียงของโรงเรียนต่ำจึงทำให้ไม่ได้ยินทั่วถึง ผู้นำชุมชนจึงได้ตกลงร่วมกับโรงเรียน ให้ทำการย้ายเครื่องเสียงของชุมชนที่ตั้งอยู่บ้านผู้ใหญ่บ้านมาไว้ที่โรงเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถที่จะใช้ประโยชน์เปิดกระจายเสียงตามสาย และบริการข่าวสารแก่ผู้ปกครองและประชาชนได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ซึ่งในช่วงเช้าวันแรกของโรงเรียนจะเป็นผู้เปิดข่าวสารแก่ประชาชน ตอนเที่ยงนักเรียนก็เป็นผู้รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ แก่ผู้ปกครองและประชาชน เช่น ข่าวเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การเลือกตั้ง โรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของอาจารย์ธานี เพชรรักษ์ และควบคุมเครื่องเสียงโดยเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในการให้บริการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในแต่ละวัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีการแบ่งกลุ่มรับผิดชอบในการรายงานข่าวหรือเกร็ดความรู้ในแต่ละวัน ซึ่งจะจัดในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ของทุกสัปดาห์จนถึงปีการศึกษา 2548 การจัดกิจกรรมเสียงตามสายสอดคล้องกับการบริการด้านข่าวสารแก่ชุมชน ด้านการได้รับการสนับสนุนกับชุมชน ข่าวสารของโรงเรียนแพร่ไปวงกว้างครอบคลุมประชากรรวมเขตบริการ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในผลการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์เสียงตามสายอยู่ในระดับมาก เพราะได้รับข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีประโยชน์ และที่สำคัญที่สุดคือทำให้เด็กนักเรียนมีความสามารถ กล้าแสดงออกในการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ซึ่งมีข้อมูลสนับสนุนดังต่อไปนี้

“...เป็นการดีที่ผู้ปกครอง หน่วยงานอื่น ได้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวภายในโรงเรียน ทำให้ได้รับรู้หรือเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนสนับสนุน คุณแลนักเรียนที่เป็นลูกเป็นหลานให้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน...”

(ดวงรัตน์ ช่างงาน (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปากน้ำท่าทอง), 10 มีนาคม 2549)

“...ได้ฟังข่าวตอนเช้า ๆ เราไม่มีเวลาที่จะไปเปิดฟังเพราะต้องทำงาน ได้ฟังข่าวจากโรงเรียนก็พอรู้เหตุบ้านการเมืองบ้าง...”

(สุภาวดี พัฒน์แฉ่ม (ผู้ปกครอง), 15 มีนาคม 2549)

สรุปผลการจัดโครงการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย เป็นการดำเนินงานที่เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน และความร่วมมือจากชุมชน การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายคือ ชุมชนรับรู้ข่าวสารการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างทั่วถึงและมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ การที่ผู้ปกครอง และชุมชนรับรู้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนทำให้มีส่วนกระตุ้นการเอาใจใส่ดูแลนักเรียน ทั้งด้านส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียน และการกำกับดูแลป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่เกิดขึ้นจากการจัดโครงการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย จึงเป็นความสัมพันธ์แบบสองทางหรือความสัมพันธ์แนวราบ มีความสร้างสรรค์และเกื้อกูลกัน

3.1.2 ผลการดำเนินงาน โครงการวันสำคัญทางศาสนา มีเป้าหมายคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดี และได้ทำกิจกรรมร่วมกันในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากโรงเรียนได้ปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรม ประกอบกับได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายอย่างเต็มที่ มีการจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย และแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งจัดกิจกรรมขึ้นในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549 คณะครูได้นำนักเรียนไปวัดเขาพระนันทเพื่อฟังธรรมเทศนาเกี่ยวกับวันมาฆบูชาและฝึกสมาธิโดยเจ้าอาวาสเป็นพระวิทยากร ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรับบริการจากชุมชนในการสนับสนุนให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม พอเสร็จพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนได้ทำความสะอาดบริเวณวัดร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและประชาชน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้มีความแตกต่างจากการจัดครั้งที่ผ่าน ๆ มาเพราะมีผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่มและได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีความสอดคล้องกับกรอบงานเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนคือ การนำนักเรียนออกไปร่วมกิจกรรมกับชุมชนเป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความพยายามที่จะฝึกนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นการใช้องค์กรวันสำคัญทางศาสนาทำให้เกิดกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน เป็นการสร้างศรัทธา การยอมรับและเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนด้วย นอกจากนี้การเข้าร่วมกิจกรรมยังทำให้นักเรียนได้รับการกล่อมเกลาด้วยวิถีทางของชุมชน ซึ่งเป็นวิถีของชีวิตจริงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน สะท้อนให้นักเรียนรู้ว่าโรงเรียนยอมรับในวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนไม่ให้มองชุมชนของตนเองอย่างมีปมด้อย ด้านการให้บริการชุมชน การจัดกิจกรรม

วันมาฆบูชามีส่วนของการให้บริการชุมชน คือ การให้บริการข่าวสารเพราะโรงเรียนได้แจ้งข่าวและรูปแบบการจัดกิจกรรมให้ชุมชนทราบ เช่น เสียงตามสาย การทำป้ายประกาศ เป็นต้น ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โรงเรียนโดยตัวแทนครูและนักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้ร่วมกับชุมชนพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยการทำความสะอาดในบริเวณวัดเขาพระนันทน์ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมวันมาฆบูชาร่วมกับชุมชนยังถือเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไปพร้อมกัน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน คือ การเทศนาของพระสงฆ์ การจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้โรงเรียนได้มีโอกาสใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นสภาพจริงของวิถีชีวิตในการพัฒนานักเรียน เป็นการปลูกฝังให้มีความรัก ความผูกพันและภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นของตน อันจะนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืน ซึ่งมีข้อมูลสนับสนุนดังต่อไปนี้

“...เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักเสียสละ ฝึกให้รับผิดชอบต่อส่วนรวม รักถิ่นฐานบ้านเกิด นอกจากได้ฝึกหัดแล้ว ยังได้ช่วยเหลือชุมชนพัฒนาสาธารณสถานด้วย โรงเรียนช่วยชุมชน ชุมชนช่วยโรงเรียนเป็นการเกื้อกูลกัน ช่วยกันทั้งเด็กผู้ใหญ่...”

(วิชาญ วิชัยดิษฐ์ (ครู), 10 มีนาคม 2549)

“...อยากให้มาร่วมกับชาวบ้านแบบนี้บ่อย ๆ นักเรียนจะได้รู้ และเข้าใจประเพณี วัฒนธรรม ครูจะได้รู้จักกับชาวบ้าน มีเรื่องราวอะไรก็เล่าสู่กันฟังได้...”

(เนตรนภาพร ฤกษ์อุไร (ครู), 10 มีนาคม 2549)

“...ประทับใจมาก วันสำคัญ ๆ อยากให้มาอีก มีชาวบ้านร่วมกันพัฒนาครูและนักเรียน เป็นที่น่าดูและจะเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป...”

(บุปผา ศรีวิไล (ครู), 10 มีนาคม 2549)

“...พึงพอใจมากเพราะเห็นว่าการเข้าวัดในวันสำคัญทางศาสนาเป็นสิ่งที่ดีควรสืบทอดต่อไป ทำให้วัฒนธรรมไทยไม่สูญหาย เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน...”

(เสาวคนธ์ วลัยลักษณ์ (ประธานแม่บ้านท่าทอง), 10 มีนาคม 2549)

สรุปผลการจัดโครงการวันสำคัญทางศาสนา การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างเรียบร้อยและบรรลุเป้าหมายเนื่องจาก โรงเรียนได้ปรับกิจกรรมให้เอื้อและเปิดโอกาสให้เกิดความสัมพันธ์ คือ ได้ทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียน

ให้นักเรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ และอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างมีคุณค่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา จึงเป็นความสัมพันธ์แบบสองทางหรือแนวราบ มีความเกื้อกูลกันทั้งสองฝ่าย และการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นเป็นความสัมพันธ์ของบ้าน วัดและโรงเรียน การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่จัดขึ้นจึงเป็นการบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ชุมชน และเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตจริง และเรียนรู้กับชีวิตจริงที่อยู่ใกล้ตัว โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชนให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

3.1.3 ผลการดำเนินงานตามโครงการจัดการเรียนรู้ปฎิชีวิภาพ ก่อนการดำเนินงาน ได้มีมติให้จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับปฎิชีวิภาพ เพราะจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า การบริการของโรงเรียนในด้านนี้ยังน้อยอยู่ และในการประชุมกลุ่มย่อยก็มีมติตรงกันในการจัดโครงการนี้ขึ้น เพื่อเป็นการบริการความรู้แก่ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในด้านของวิชาการ ในการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ผลการดำเนินงานตามโครงการจัดการเรียนรู้ปฎิชีวิภาพจัดทำขึ้นในวันที่ 3 มีนาคม 2549 เวลา 13.45 น.-16.00 น. มีผู้ปกครองและประชาชนเป็นจำนวนมากที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับปฎิชีวิภาพ เข้ารับการอบรมจากอาจารย์พนม ชัยคุ้ม อาจารย์โรงเรียนวัดเขาพระนัมซึ่งมีความรู้ในเรื่องปฎิชีวิภาพเป็นอย่างดี ก่อนการบรรยายได้มีการแจกแผ่นพับเกี่ยวกับการทำปฎิชีวิภาพ ต่อจากนั้นมีการบรรยายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิธีทำ และประโยชน์ของการทำปฎิชีวิภาพ ต่อด้วยการสาธิตการทำปฎิชีวิภาพ มีประชาชนซักถามและให้ความสนใจอย่างมาก ในการดำเนินกิจกรรม นอกจากประชาชนได้รับความรู้จากการบรรยายแล้ว ยังเป็นการใช้สถานที่เครื่องมือ อุปกรณ์ของโรงเรียนเพื่อบริการชุมชนและประชาชนทั่วไปด้วย นอกจากนี้เป็นการสร้างบรรยากาศส่งเสริมทำให้นักเรียนและผู้ปกครองสามารถทำกิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้ปกครอง/ประชาชนและตัวนักเรียนมีความพึงพอใจมาก ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ เพราะเป็นเรื่องที่ดี เพราะเป็นการนำสิ่งของที่เหลือใช้ทำให้เกิดประโยชน์ ใช้เวลาในการทำน้อย ไม่ยุ่งยาก มีความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน และยังมีผู้ปกครองบางท่านเสนอแนะให้ทางโรงเรียนได้ผลิตปฎิชีวิภาพขายเพื่อเป็นรายได้แก่โรงเรียน ซึ่งมีข้อมูลสนับสนุนดังต่อไปนี้

“...ประทับใจมาก ได้เห็นความร่วมมือ ร่วมใจจากหลาย ๆ ฝ่าย ต้องขอบคุณโรงเรียนที่จัดกิจกรรมนี้ขึ้นมา ควรทำทุก ๆ ปี...”

(นิตยา นามไทย (ผู้ปกครอง), 3 มีนาคม 2549)

“...เป็นกิจกรรมที่ดีมาก เพราะได้รับความรู้จากที่ครูบอก มาใช้จัดการกับสิ่งของเหลือให้เกิดประโยชน์โดยที่ไม่ต้องทิ้งขยะเปล่า ๆ...”

(ดรุณี หนูท่าทอง (ชาวบ้าน), 3 มีนาคม 2549)

“...ชอบ เห็นเด็ก ๆ สนุกกับการช่วยกันผสมปุ๋ย ทำให้เราก็นอกไปด้วย น่าจะจัดกิจกรรมแบบนี้อีก...ครูกับพ่อแม่จะได้สนิทกัน...”

(สนั่น เสืออินโท (ประธาน อสม.), 3 มีนาคม 2549)

โดยสรุป ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ปุ๋ยชีวภาพ การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ บุคลากรให้ความร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มที่ เป็นกิจกรรมที่เอื้อและเปิดโอกาสให้เกิดความสัมพันธ์คือ โรงเรียนและชุมชนได้ร่วมงานกัน เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีต่อโรงเรียนของชุมชน จึงทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก และมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีบรรยากาศของความเป็นกันเอง เกื้อกูล และสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนและชุมชนในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม

3.1.4 ผลการดำเนินงานตามโครงการร่วมปลูกป่าชายเลน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โรงเรียนได้ปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อเอื้อและเปิดโอกาสให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการมีส่วนร่วมจากชุมชนและหน่วยงานอื่น โดยได้มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์ เชิญชวนผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและชาวบ้านเข้าร่วมโครงการ

ในการดำเนินงานโครงการร่วมปลูกป่าชายเลน ดำเนินการจัดโครงการในวันที่ 9 เมษายน 2549 โดยครู นักเรียน ผู้ปกครองและชาวบ้านร่วมปลูกต้นไม้โกงกาง บริเวณข้างวัดเขาพระนัม พื้นที่จำนวน 5 ไร่ โดยได้ต้นกล้าจากศูนย์อนุรักษ์ดินน้ำ ป่าชายเลนที่ 14 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และผู้ปกครองสนับสนุนอาหาร และเครื่องดื่มในการดำเนินกิจกรรม ทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนจากหลายฝ่าย สอดคล้องกับความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนวัดเขาพระนัม ดังนี้

“...โรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม เมื่อมีโอกาสต้องให้ความร่วมมือ เพื่อผูกสัมพันธ์ให้มีกิจกรรมร่วมกันต่อ ๆ ไป เพราะถือเป็นแหล่งเรียนรู้...”

(เฉลิมพร หวานสนิท (คณะกรรมการสถานศึกษา), 9 เมษายน 2549)

สรุปผลการโครงการร่วมปลูกป่าชายเลน บรรลุตามเป้าหมายด้วยความร่วมมือของบุคลากร และชุมชน ประกอบกับโรงเรียนได้ปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมให้เอื้อต่อการทำงานที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย เอื้อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงมีผลทำให้การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับกรอบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการใช้ออกัสจากวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนมา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่เกิดจากการจัดโครงการร่วมปลูกป่าชายเลน จึงเป็นความสัมพันธ์แบบสองทาง มีความกลมกลืนและเกื้อกูลกัน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและใช้ทรัพยากรการศึกษาที่มีในชุมชนให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น

3.2 ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

3.2.1 ระดับความพึงพอใจของแกนนำ

จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับกลุ่มแกนนำที่ร่วมศึกษาหา รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีตัวแทนจากชุมชนและโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มแกนนำมีความคิดเห็นว่า สิ่งที่กลุ่มแกนนำได้รับจากการค้นหา รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนครั้งนี้ คือ ทำให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้สัมผัสและมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งสองฝ่ายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) มีความพึงพอใจมาก เป็นกลุ่มแกนนำส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88) ที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และดีใจที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ของการวิจัย ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และจะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาไปใช้ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และบางคนก็มั่นใจว่ากิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนน่าจะเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องได้ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนก็ให้ความสนใจและเอาใจจริงเอาใจในเรื่องนี้ “...ถ้าทุกฝ่ายเสียสละเวลาที่ต้องมาร่วมกันตรงนี้ เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและโรงเรียนทั้งสองฝ่าย...” (อนก ปัทมพงศา (ผู้บริหารโรงเรียนวัดเขาพระนิม), 11 เมษายน 2549)

2) มีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 3 คน (ร้อยละ12) ของกลุ่มแกนนำ เพราะไม่มั่นใจว่า รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ได้จะมีความยั่งยืน และกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอาจไม่ต่อเนื่องถ้าผู้วิจัย ออกจากชุมชน

3.2.2 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองและประชาชน

จากการดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้มีการสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในกิจกรรมที่ ดำเนินการไปแล้ว จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 คน คิดเป็นผู้ชาย ร้อยละ 51.5 และหญิง ร้อยละ 48.5 ส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 48.5 รองลงมาอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 32.5 ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพประมง ร้อยละ 54.5 รองลงมาข้าราชการร้อยละ12 ค้าขายร้อยละ 10.5 ประสบการณ์ ในการทำงานเกี่ยวข้องกับ โรงเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทางโรงเรียนจัดขึ้นร้อยละ 54.5 รองลงมาส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนร้อยละ 30 ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนมีความพึงพอใจในกิจกรรมต่างๆ ที่เข้าร่วม รายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 ความพึงพอใจของผู้ปกครองและประชาชนในกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ข้อ	หัวข้อประเมิน	\bar{X}	SD	แปลผล
1	ร่วมกิจกรรมทำจุลสาร สิ่งพิมพ์ และหอกระจายข่าว เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน	3.68	.74	มาก
2	นำนักเรียนออกไปพัฒนาชุมชน หรือศาสนสถานในรูปแบบต่างๆ	3.89	.84	มาก
3	สาธิตหรือทดลองทำกิจกรรมด้านอาชีพต่างๆ ในโรงเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน	3.64	.81	มาก
4	เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน	3.84	.72	มาก
5	การเข้าร่วมในวันประชุมประจำเดือนของชุมชน	3.74	.56	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	หัวข้อประเมิน	\bar{X}	SD	แปลผล
6	เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น	3.93	.74	มาก
7	ร่วมงานของบุคคลในชุมชนตามโอกาสอันสมควร เช่น งานศพ งานแต่งงาน	3.93	.72	มาก
รวม		3.80	.73	มาก

จากตาราง 5 พบว่าความพึงพอใจของผู้ปกครองและประชาชนในกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมก็พบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม

นอกจากนี้ จากคำถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองและประชาชน มีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เรียงจากความถี่มากไปหาความถี่น้อย ดังนี้

- 1) ผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในฝ่ายต่างๆ ควรแบ่งเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรม และควรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืนของรูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2) ควรมีการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่หลากหลาย
- 3) ควรมีการสรุปและติดตามประเมินผลในกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างจริงจัง
- 4) ควรมีระยะเวลาในการดำเนินงานมากกว่านี้
- 5) อื่นๆ เช่น การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม สถานที่และอุปกรณ์ เป็นต้น

4. เงื่อนไขและปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ในการดำเนินการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนครั้งนี้ สิ่งที่สำคัญคือความร่วมมือของโรงเรียนและชุมชน ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวมีทั้งเงื่อนไขและปัจจัยที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และเงื่อนไขและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคให้ดำเนินงานล่าช้า ไม่ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้วิจัยขอเสนอ โดยจำแนกตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 เงื่อนไขและปัจจัยที่ส่งเสริม

จากการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียน นักเรียน และคนในชุมชน พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม การให้ความร่วมมือของครู ความสนใจและความร่วมมือของชุมชน รวมถึงกระบวนการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญของทุกฝ่าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความพร้อมและบริบทของโรงเรียนถือเป็นตัวจักรสำคัญตัวหนึ่งในการขับเคลื่อนให้การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดำเนินการไปได้ด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นการอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่ และการประสานงานในด้านต่างๆ การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคลที่เป็นครูผู้สอน นักเรียน และการเสียสละเวลาในการดำเนินการวิจัยร่วมกัน รวมทั้งสิ่งที่ทำให้โรงเรียนเกิดความพร้อม คือ ความสนใจของผู้บริหารโรงเรียน การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มที่ พบว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญและสนับสนุนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนครั้งนี้ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นคนที่มีความวิสัยทัศน์ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีจริยธรรม คุณธรรมที่เหมาะสม ได้รับการยอมรับจากชุมชน “...การที่จะรู้เขารู้เราได้จะต้องรู้กันหลายๆ ฝ่าย ชุมชนเป็นกระแจะส่วนหนึ่งที่สะท้อนว่าโรงเรียนของเราเวลานี้เป็นอย่างไร...” (อเนก ปัทมพงศา (ผู้บริหาร โรงเรียนวัดเขาพระนัม), 31 มกราคม 2549)

4.1.2 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปรับปรุง ร่วมพัฒนา ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และองค์กรที่เกี่ยวข้องผู้บริหารโรงเรียนยังส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและสิ่งแวดล้อมรอบๆ โรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การจัดห้องเพื่อการเรียนรู้เรื่องป่าชายเลน การทำปุ๋ยชีวภาพ การรณรงค์เรื่องการค้าแยกขยะ เป็นต้น ในส่วนการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การเชิญชาวบ้านที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน เช่น การเลี้ยงหอยนางรม ประวัติศาสตร์เมืองท่าทอง นครศรีไทย ความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน นอกจากนี้ยังนำนักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนอยู่เสมอ

4.1.3 ความสนใจและความร่วมมือของครู

ครูผู้สอนที่เข้าร่วมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนครั้งนี้ดำเนินไปด้วยดี

เพราะเป็นผู้มีบทบาทในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในทุกชั้นตอน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติจริงแต่ละกิจกรรมในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และที่สำคัญคือช่วยกระตุ้นและส่งเสริมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ขึ้นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ครูต้องมีความตระหนักในการที่จะสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะเป็นการเอื้อที่จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ได้มีเฉพาะแต่ในโรงเรียนอย่างเดียวแต่สามารถดึงฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้ “...การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่สามารถทำได้สำเร็จ ถ้าฝ่ายต่างๆ ไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือ...” (บุปผา ศรีวิสัย (ครู), 30 มกราคม 2549)

4.1.4 ความสนใจและความร่วมมือของชุมชน

ชุมชนต้องมีความสนใจและมีความเข้มแข็งโดยการมีกลุ่มต่าง ๆ อยู่เดิม การทำงานต้องมีทั้งผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำตามธรรมชาติจึงจะทำให้เกิดความสมานฉันท์ในการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง ทุกคนทำงานเพื่อลูกหลานของตัวเองและทำเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

4.1.5 กระบวนการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วม

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยลงไปจัดกระบวนการ เป็นกระบวนการที่ประสานงานให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในทุกชั้นตอน จึงทำให้อีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นเร็ว โดยการใช้การจัดเวทีเทคนิค AIC และการทำ SWOT ซึ่งเป็นเทคนิคที่เสริมสร้างการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้สามารถที่จะมีเป้าหมายร่วมกัน กำหนดเป้าหมายในการที่จะสร้างชุมชนเข้มแข็งร่วมกัน

4.2 เจ็อนใจและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

4.2.1 ภาระงานของครูผู้สอน

ภาระงานหลักของครูในโรงเรียนคือ การสอนซึ่งต้องรับผิดชอบสอนนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน ในโรงเรียนมีครูทั้งหมดจำนวน 16 คนซึ่งต้องรับผิดชอบนักเรียน 3 ระดับชั้น เพราะฉะนั้นภาระการสอนโดยเฉลี่ยของครูต้องมีการสอนสัปดาห์ละ 5 คาบ เนื่องจากว่ากิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นงานที่ทำให้ครูต้องมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นจากชั่วโมงสอนปกติ นอกจากนี้ครูก็ต้องใช้เวลากับเรื่องการประกันคุณภาพโรงเรียน ซึ่งต้องมีการเอกสารแล้วก็มีการอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ต้องไปให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เพราะว่าการประกันคุณภาพก็เป็นเรื่องใหม่ของโรงเรียน ดังนั้นการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงทำให้ครูจะต้องใช้เวลาในการที่จะมาทำงานในส่วนนี้เพิ่มขึ้นจากปกติในระยะแรก

เพราะว่าต้องใช้เวลาในการศึกษาและปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งทำให้มีภาระงานที่จะต้องใช้เวลา นอกเหนือจากเวลาราชการปกติในช่วงแรก จึงทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ล่าช้า

4.2.2 ภาระงานของกลุ่มแกนนำในส่วนที่เป็นตัวแทนจากชุมชน

ภาระงานของกลุ่มแกนนำในส่วนที่เป็นตัวแทนจากชุมชน กล่าวคือ พหุภาคีฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ โรงเรียน ชุมชน ผู้นำชุมชน มีเวลาว่างไม่ค่อยตรงกันเนื่องจากครูและผู้บริหารโรงเรียนส่วนหนึ่งไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชน แต่ขณะเดียวกันวิถีชีวิตของชุมชนเป็นชาวประมงซึ่งต้องผูกพันกับทะเล ทำให้มีเวลาทำงานไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพน้ำขึ้น-น้ำลง จึงไม่สามารถที่จะนัดเวลาพบปะกลุ่มใหญ่ได้ เพราะมีเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน ดังนั้นการนัดหมายพบปะพูดคุยจะต้องทำโดยใช้วิธีการแบบกลุ่มย่อยมากกว่าที่จะจัดเวทีใหญ่